MUSTAQILLIK DAVRI ADABIYOTI: ERKIN VOHIDOV IJODIDA VATAN VA MILLAT G'OYASI

Jo'rayeva Zilola Sirojiddin qizi
Termiz davlat pedagogika instituti
Tillar fakulteti O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi
4-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada mustaqillik davri o'zbek adabiyotining muhim yo'nalishlaridan biri Vatan va millat g'oyasining badiiy ifodasi ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda Erkin Vohidov ijodi asosiy manba sifatida o'rganilib, unda Vatan tushunchasining mazmun-mohiyati, milliy o'zlikni anglash, istiqlol va erkinlik g'oyalarining aks etishi keng yoritiladi. Shuningdek, shoir asarlarida tarixiy xotira, milliy qadriyatlar va ma'naviy merosning ifodalanishi ham tahlil etiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, shoir ijodida Vatan va millat g'oyasi nafaqat badiiy-estetik hodisa, balki ijtimoiy va ma'naviy ahamiyatga ega bo'lgan muhim konsept sifatida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: Vatan, millat, mustaqillik, milliy o'zlik, badiiy tahlil, Erkin Vohidov ijodi, istiqlol, ma'naviyat.

Аннотация: В данной статье научно анализируется художественное отражение идей Родины и нации в узбекской литературе периода независимости. В качестве основного объекта исследования рассматривается творчество Erkin Vohidov, в котором раскрываются сущность понятия Родины, проблемы национальной идентичности, а также идеи независимости и свободы. Кроме того, анализируется отражение исторической памяти, национальных ценностей и духовного наследия в произведениях поэта. Результаты исследования показывают, что идеи Родины и нации в творчестве

поэта выступают не только как художественно-эстетическое явление, но и как важный социально-духовный концепт.

Ключевые слова: Родина, нация, независимость, национальная идентичность, художественный анализ, творчество Erkin Vohidov, духовность.

Annotation: This article provides a scientific analysis of the artistic expression of the ideas of homeland and nation in Uzbek literature of the independence period. The study focuses on the works of Erkin Vohidov, examining the essence of the concept of homeland, issues of national identity, and the representation of independence and freedom. In addition, the reflection of historical memory, national values, and spiritual heritage in the poet's works is analyzed. The results of the study indicate that the ideas of homeland and nation in the poet's творчество serve not only as artistic and aesthetic phenomena but also as important socio-spiritual concepts.

Keywords: Homeland, nation, independence, national identity, literary analysis, творчество Erkin Vohidov, spirituality.

Mustaqillikka erishilgandan so‘ng mamlakat hayotining barcha sohalarida tub o‘zgarishlar yuz berdi. Ushbu jarayon adabiyot rivojiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatib, milliy adabiyot yangi bosqichga ko‘tarildi. Yangi davr adabiyotida Vatan, millat, erkinlik va istiqlol g‘oyalari yetakchi mavzuga aylandi. Bu davr asarlarida xalqning tarixiy xotirasi, milliy o‘zligi hamda ma’naviy qadriyatlari yangicha ruhda talqin etildi. Mustaqillik yillarida yaratilgan adabiy meros yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, milliy g‘ururni shakllantirish va Vatanga bo‘lgan sadoqatni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan, o‘zbek

adabiyotining yirik namoyandalaridan biri Erkin Vohidov ijodi alohida e'tiborga loyiqdir. Shoir o'z asarlarida ona yurtni yuksak mehr va iftixor bilan tasvirlaydi. Uning ijodida xalqning boy tarixi, milliy qadriyatlari, ajdodlar merosi hamda zamonaviy taraqqiyot yo'lidagi intilishlari chuqur badiiy ifodasini topgan. Vohidov uchun Vatan bu nafaqat hudud, balki millatning ruhi, tarixiy xotirasi va kelajak avlod uchun bebaho boylikdir. Erkin Vohidov ijodida Vatan va millat g'oyasi uzviy bog'liq holda yoritilib, insonning o'z yurtiga muhabbati va xalqiga sadoqati eng yuksak qadriyat sifatida talqin etiladi. Ayniqsa, mustaqillik davrida yaratilgan asarlarida istiqlol ruhi, erkin fikr va milliy g'urur yanada yorqin ifodalangan.

Dolzarbligi

Bugungi kunda mustaqillik davri adabiyotini o'rganish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Chunki bu davrda yaratilgan asarlar orqali xalqning milliy o'zligi, tarixiy xotirasi va Vatanga bo'lgan munosabati yanada chuqurroq yoritiladi. Ayniqsa, Vatan va millat g'oyasining badiiy ifodasi yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Erkin Vohidov ijodini o'rganish dolzarb masalalardan biridir. Chunki shoir asarlarida Vatan, millat, erkinlik va istiqlol g'oyalari chuqur va ta'sirchan tarzda ifodalangan. Uning ijodi orqali milliy qadriyatlarni anglash, tarixiy merosni qadrlash va jamiyatda ma'naviy yuksalishni ta'minlash mumkin. Shu sababli mazkur mavzuni ilmiy jihatdan tahlil qilish hozirgi davr talablariga to'la mos keladi.

Mustaqillik davri o'zbek adabiyoti jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichi bilan chambarchas bog'liq holda shakllandi va rivojlandi. Ushbu davr adabiyotida mafkuraviy cheklovlarning barham topishi natijasida ijodkorlar uchun erkin fikrlash va badiiy izlanishlar olib borish imkoniyati kengaydi. Natijada adabiyotda ilgari yetarli darajada yoritilmagan Vatan, millat, istiqlol, erkinlik, tarixiy xotira va

milliy qadriyatlar kabi masalalar yetakchi mavzuga aylandi. Bu davrda yaratilgan asarlar xalqning o'zligini anglash jarayonini chuqurlashtirib, milliy tafakkurning yuksalishiga xizmat qildi. Adabiyot nafaqat estetik hodisa, balki ijtimoiy ongni shakllantiruvchi muhim vosita sifatida namoyon bo'ldi. Yangi davr adabiyotida milliylik va umuminsoniylik g'oyalari uyg'un holda ifodalanib, inson erki, adolat, ma'naviyat va axloqiy poklik masalalari keng yoritildi. Tarixiy mavzularga murojaat kuchayib, ajdodlar merosi qayta baholandi va milliy iftixor tuyg'usi mustahkamlandi.[1] Shu bilan birga, badiiy ifoda vositalarida ham yangilanish kuzatilib, realizm, ramziylik va falsafiy mushohada elementlari uyg'unlashdi. Mustaqillik davri adabiyoti yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularda milliy g'urur va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi, shu sababli uni ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masala hisoblanadi.

Erkin Vohidov o'zbek adabiyotining yirik vakillaridan biri sifatida milliy adabiy tafakkur rivojiga sezilarli hissa qo'shgan ijodkordir va uning asarlari chuqur g'oyaviylik hamda yuksak badiiylik bilan ajralib turadi. Shoir ijodida inson ruhiyati, jamiyat muammolari, Vatanga muhabbat va millat taqdiri bilan bog'liq masalalar markaziy o'rinni egallaydi. Uning badiiy uslubida soddalik va mazmuniy teranlik uyg'unlashgan bo'lib, murakkab ijtimoiy-falsafiy fikrlar sodda va tushunarli ifoda vositalari orqali yetkaziladi. Shoir she'riyatida obrazlilik kuchli bo'lib, tashbeh, isti'ora va ramziy ifodalar keng qo'llaniladi, bu esa asarlarning ta'sirchanligini oshiradi.[2] Shu bilan birga, uning ijodida xalqona ruh ustunlik qiladi, u milliy an'analar va og'zaki ijod unsurlaridan samarali foydalanadi, natijada asarlar keng kitobxonlar ommasiga yaqin va tushunarli bo'ladi. Erkin Vohidov ijodining yana bir muhim jihati shundaki, unda fuqarolik pozitsiyasi aniq va ravshan namoyon bo'ladi, ya'ni shoir jamiyatdagi dolzarb masalalarga befarq

bo'lmay, ularni badiiy tahlil qiladi va o'z munosabatini ifodalaydi. Uning asarlarida milliy g'urur, erkinlikka intilish, ma'naviy poklik va insoniy qadriyatlar yuksak darajada aks ettiriladi, bu esa uning ijodini nafaqat badiiy, balki ijtimoiy va tarbiyaviy jihatdan ham muhim qiladi.

Erkin Vohidov ijodida Vatan tushunchasi markaziy g'oya sifatida namoyon bo'lib, u chuqur badiiy va falsafiy mazmun bilan boyitilgan holda talqin etiladi. Shoir uchun Vatan oddiy geografik hudud emas, balki millatning ruhi, tarixiy xotirasi va ma'naviy qadriyatlarini mujassam etgan muqaddas tushunchadir. Uning asarlarida Vatanga muhabbat samimiy his-tuyg'ular orqali ifodalanib, o'quvchida yurtga nisbatan chuqur hurmat va iftixor tuyg'ularini uyg'otadi. Shoir Vatan obrazini ko'pincha ona timsoli bilan qiyoslaydi, bu orqali Vatan va inson o'rtasidagi uzviy bog'liqlik yanada ta'sirchan ifodalanadi. Uning she'rlarida yurt tabiati, tarixiy obidalar, xalqning fidoyiligi va mehnatsevarligi keng tasvirlanib, bularning barchasi Vatan obrazining badiiy mukammalligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, shoir asarlarida Vatan taqdiri bilan bog'liq muammolar, jamiyat taraqqiyoti va millat kelajagi masalalari ham yoritiladi, bu esa Vatan tushunchasining ijtimoiy mazmunini yanada chuqurlashtiradi. [3]

Erkin Vohidov ijodida millat va milliy o'zlik g'oyasi muhim o'rin egallaydi. Shoir asarlarida millat tushunchasi chuqur falsafiy mazmunda talqin etiladi. Millat nafaqat ijtimoiy birlik, balki tarixiy xotira va ma'naviy qadriyatlar tizimi sifatida qaraladi. Shoir milliy o'zlikni anglashni inson kamolotining asosiy sharti sifatida baholaydi. Uning asarlarida xalqning o'tmishi, urf-odatlari va an'analari yuksak ehtirom bilan tasvirlanadi. Bu esa o'quvchida milliy g'urur va iftixor tuyg'ularini shakllantiradi. Shoir milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, millat g'oyasi nafaqat badiiy ifoda vositasi, balki

ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida ham talqin etiladi. Uning ijodida milliy birlik va hamjihatlik masalasi muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy o'zlikni yo'qotish xavfi ham alohida ko'rsatib o'tiladi. Shu sababli bu mavzu dolzarb ahamiyatga ega hisoblanadi. Shoir milliylik va umuminsoniylik o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlashga intiladi.[4]

Erkin Vohidov ijodida istiqlol va erkinlik motivlari ham yetakchi o'rin tutadi. Erkinlik tushunchasi uning asarlarida keng qamrovli mazmunda yoritiladi. U nafaqat siyosiy mustaqillik, balki insonning ichki ozodligi sifatida talqin etiladi. Shoir erkin fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish zarurligini ilgari suradi. Uning asarlarida istiqlol xalqning uzoq yillik orzu-intilishlari natijasi sifatida tasvirlanadi. Shu bilan birga, istiqlol nafaqat tarixiy hodisa, balki ma'naviy uyg'onish jarayoni sifatida ham yoritiladi. Shoir erkinlikni qo'lga kiritish bilan birga uni asrash zarurligini ham uqtiradi. Bu g'oya uning ijodida muhim ijtimoiy ahamiyat kasb etadi. Erkinlik motivlari orqali insonning fuqarolik pozitsiyasi shakllantiriladi. Natijada bu mavzu shoir ijodining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylanadi.[5]

Erkin Vohidov asarlarida tarixiy xotira va milliy qadriyatlar masalasi ham keng yoritiladi. Shoir tarixiy xotirani millatning o'zligini saqlovchi muhim omil sifatida baholaydi. U ajdodlar merosini chuqur hurmat bilan tasvirlaydi. Bu orqali o'quvchida tarixga nisbatan ehtirom tuyg'usi shakllanadi. Milliy qadriyatlar xalqning asrlar davomida shakllangan boyligi sifatida talqin etiladi. Shoir ularni nafaqat an'ana, balki taraqqiyot omili sifatida ko'rsatadi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni zamon talablari asosida rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi. Uning ijodida o'tmish va bugun o'rtasidagi uzviy bog'liqlik ochib beriladi. Tarixiy xotira orqali milliy o'zlik mustahkamlanadi. [6]

Erkin Vohidov ijodi yuksak badiiy-estetik qiymat bilan bir qatorda muhim tarbiyaviy ahamiyatga ham ega. Shoir asarlarida ilgari surilgan g'oyalar insonni ma'naviy barkamollikka yetaklashga xizmat qiladi. Uning ijodida Vatanga muhabbat, millatga sadoqat, halollik va adolat kabi qadriyatlar ustuvor o'rin egallaydi. Bu esa asarlarning yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyatini yanada oshiradi. Shoir insonning ichki dunyosini chuqur tahlil qilib, o'quvchini fikrlashga undaydi. Uning asarlarida nafaqat badiiy obrazlar, balki hayotiy saboqlar ham mujassamdir. Shu jihatdan uning ijodi nafaqat adabiy, balki ma'naviy tarbiya vositasi sifatida ham namoyon bo'ladi. Shoir yoshlarni o'z yurtini sevishga, uni asrab-avaylashga va uning ravnaqi yo'lida xizmat qilishga chorlaydi. Uning ijodida milliy qadriyatlarni hurmat qilish va tarixiy merosni asrash masalalari ham muhim o'rin egallaydi. Bu esa asarlarning ijtimoiy ahamiyatini yanada kuchaytiradi.[7]

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Erkin Vohidov ijodi mustaqillik davri o'zbek adabiyotining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Uning asarlarida Vatan va millat g'oyasi chuqur va keng qamrovli tarzda yoritilgan. Shoir ijodida bu g'oyalar nafaqat badiiy, balki ijtimoiy va ma'naviy ahamiyatga ham ega. Tahlillar natijasida aniqlanishicha, shoir asarlarida istiqlol, erkinlik va milliy qadriyatlar masalasi muhim o'rin egallaydi. Bu esa uning ijodini zamonaviy adabiyot rivojida alohida bosqich sifatida baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, uning asarlari yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim manba hisoblanadi. Umuman olganda, shoir ijodida Vatan va millat g'oyasining yoritilishi milliy tafakkur va ma'naviy taraqqiyotning muhim ko'rsatkichi sifatida namoyon bo'ladi.[8]

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mustaqillik davri o'zbek adabiyoti milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani tiklash va ma'naviy qadriyatlarni

yuksaltirish jarayonida muhim o‘rin egallaydi. Ayniqsa, Erkin Vohidov ijodi ushbu jarayonning yorqin ifodasi sifatida namoyon bo‘ladi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, shoir asarlarida Vatan tushunchasi nafaqat geografik makon, balki millatning ruhi, tarixiy xotirasi va ma’naviy qadriyatlari bilan uzviy bog‘liq holda talqin etiladi. Shu bilan birga, millat g‘oyasi ham uning ijodida keng qamrovli mazmunga ega bo‘lib, u nafaqat ijtimoiy birlik, balki tarixiy rivojlanish va ma’naviy yuksalish jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida yoritiladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, Erkin Vohidov ijodida istiqlol va erkinlik motivlari alohida ahamiyat kasb etadi, ular orqali insonning ichki ozodligi, mustaqil fikrlashi va fuqarolik pozitsiyasi shakllantiriladi. Bundan tashqari, shoir asarlarida tarixiy xotira va milliy qadriyatlar masalasi ham muhim o‘rin tutib, ular o‘tmish va bugungi kun o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Olib borilgan ilmiy tahlillar asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, Erkin Vohidov ijodi mustaqillik davri o‘zbek adabiyotining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Uning asarlarida Vatan va millat g‘oyasi nafaqat badiiy-estetik hodisa, balki ijtimoiy va ma’naviy taraqqiyot omili sifatida namoyon bo‘ladi. Shoir ijodi yosh avlodni vatanparvarlik, milliy g‘urur va ma’naviy poklik ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli uning asarlarini ilmiy jihatdan o‘rganish va keng targ‘ib etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Olib borilgan ilmiy tahlillar natijasida shuni ta’kidlash mumkinki, Erkin Vohidov ijodi mustaqillik davri o‘zbek adabiyotining muhim tarkibiy qismi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Shoir asarlarida Vatan va millat g‘oyasi chuqur badiiy hamda falsafiy mazmunda yoritilib, ular o‘zaro uzviy bog‘liq holda talqin etiladi. Vatan tushunchasi nafaqat hududiy makon, balki millatning tarixiy

xotirasi, ma'naviy qadriyatlari va ruhiy birligini ifodalovchi muqaddas tushuncha sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, shoir ijodida milliy o'zlikni anglash, tarixiy merosni qadrlash va milliy qadriyatlarni asrash masalalari muhim o'rin egallaydi. Shu bilan birga, istiqlol va erkinlik motivlari orqali insonning ichki ozodligi, mustaqil fikrlashi va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish g'oyalari ilgari suriladi. Bu jihatlar shoir ijodining nafaqat badiiy-estetik, balki ijtimoiy va ma'naviy ahamiyatini ham belgilaydi. Umuman olganda, Erkin Vohidov ijodida Vatan va millat g'oyasining yoritilishi o'zbek adabiyotining rivojida muhim bosqich bo'lib, u milliy tafakkur yuksalishiga va jamiyatning ma'naviy taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mardonova Lobar Umaraliyevna. (2024). TARIXIY MANBALARDA AMIR TEMUR OBRAZINING BADIIY TALQINLARI. IMRAS, 7(6), 56–60.
2. Mardonova Lobar Umaraliyevna, & Xonimova Maryam. (2024). BUYUK ZAMONDOSHLAR, MANGU YASHAGAY. *PEDAGOGS*, *57*(1), 132–138.
3. Mukhtarova, M. S., Namozova, S. B., & Mardonova, L. U. (2023). A Lyrical View of History. *Journal of Law and Sustainable Development*, *11*(12), e2676.
4. Zafariddin, Temirov, and Xujanova Nasiba. "The Triumph of Light Over Darkness." *American Journal of Research in Humanities and Social Sciences*, vol. 33, 20 Feb. 2025, pp. 34-37.
5. Dilshoda, A. (2025). MUHAMMAD YUSUF IJODINING ADABIYOTIMIZDA TUTGAN O 'RNI. Global Science Review, 1(1), 388-392.

6. Xurramovna, Q. G., & To'raqulovna, D. M. (2025, December). "FARHOD VA SHIRIN" DOSTONIDAGI ONOMOSTIK BIRLIKLARNING BADIIY-POETIK AHAMIYATI. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION.* (Vol. 1, No. 5, pp. 58-61).
7. Saidmuradova, S., & Madina, T. L. (2024). ALISHER NAVOIY SHE'RIYATI POETIKASI. *PEDAGOGS*, *57*(1), 147-152.
8. Farida, X., To'xtayeva, D., Murtazayeva, M., & Abdurahmonova, D. (2025). SAB'AI SAYYOR" DOSTONINING BOBLARI BO'YICHA TAVSIFI. *Shokh Articles Library*, *1*(2).